

HUISZWALUWINVENTARISATIE NOORDOOST-TWENTE 2013

In het verslag van vorig jaar werd de hoop uitgesproken dat de sterke daling van het aantal huiszwaluwen in 2012 een eenmalige uitschieter naar beneden zou zijn. Toen het meteorologische voorjaar van 2013 zich echter nestelde in de top tien van de koudste lentes sinds 1901 was het al snel duidelijk dat het een moeizame start van het broedseizoen 2013 zou worden. Op tal van broedlocaties kwamen de eerste zwaluwen 'even kijken' en waren dan weer een aantal weken verdwenen. Het bange vermoeden van een nog verdere daling van de aantallen bleek gelukkig onterecht. De daling zette niet door en we kwamen met een totaal van 1756 nesten op 266 locaties zelfs iets hoger uit dan in 2012. Het aantal bewoonde locaties daalde echter tot 266.

Aantal nesten en bewoonde locaties

Jaar	Bewoonde locaties	Totaal aantal nesten
2004	273	1872
2005	293	2191
2006	293	2110
2007	284	1945
2008	281	2058
2009	286	2118
2010	282	2109
2011	287	2014
2012	272	1737
2013	266	1756

In bovenstaande tabel zien we het overzicht van locaties en nesten in de laatste 10 jaar.

Locatiegrootte

Hieronder verstaan we in dit verslag het aantal nesten dat op een bepaald adres (bezochte locatie) voorkomt. Hoe volgens de landelijke verdeelsleutel de locatiegrootte, in procenten uitgedrukt, er in Noordoost-Twente uitziet, is aangegeven in onderstaande tabel. (ter vergelijking drie jaargangen)

Categorie	Locatiegrootte	2011	2012	2013
A	1 nest	17,8%	19,9%	21,1 %
B	2 – 5 nesten	40,8%	40,0%	38,3 %
C	6 – 15 nesten	31,3%	33,1%	32,3 %
D	16 – 25 nesten	6,6%	5,5%	4,5 %
E	26 – 50 nesten	2,8%	1,1%	3,4 %
F	51 – 100 nesten	0,7%	0,4%	0,4%

We zien dat 2013 ongeveer hetzelfde beeld vertoont als de voorgaande jaren. De E-categorie telde dit jaar 8 locaties. Bij de fam. Koekoek te Denekamp werden 27 nesten aangetroffen (vorig jaar 11, veroorzaakt door predatie van een boomvalk), bij de fam. Bartels te Oldenzaal (v.m. Deurningen) 29 (24), bij de fam. Mensink te Rossum 29 (21), bij Lubbers te Albergen 30 (44), bij Deterd Oude Weme te Deurningen 30 (21), bij Broenink te Langeveen 35 (50), bij Keizer te Beuningen 38 (29) en 43 nesten (25) bij de fam. Schothorst in De Lutte. Evenals in voorgaande jaren vormde het erf van de fam. Zanderink in De Lutte met 53 nesten (vorig jaar 59) de grootste locatie van het telgebied.

Onderstaande tabel geeft de aantallen weer van de grootste locatie over de laatste 4 jaar. Let wel. De daling is niet te wijten aan een verminderde belangstelling van de bewoners. Een dergelijke daling is de laatste jaren bij meer F-locaties voorgekomen. Hopelijk zet deze trend niet door.

Jaargang	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal nesten	97	77	59	53	??

Noordoost-Twente onderverdeeld

In onderstaand overzicht zijn de plaatsen in ons telgebied met het aantal daar aanwezige locaties en nesten aangegeven. De paar kleine locaties in Hertme, Lonneker, en Vriezenveen behoren, als je naar de huidige gemeentegrenzen kijkt, eigenlijk niet tot Noordoost-Twente, maar worden al jaren door ons geteld. Door hun ligging net tegen de grens van ons gebied en door wijziging van gemeentegrenzen is het een logische keuze om ze te blijven meenemen. Tussen haakjes staan de aantallen van vorig jaar.

Plaats	locaties		nesten		Plaats	locaties		nesten	
	2012	2013	2012	2013		2012	2013	2012	2013
Agelo	14	14	93	83	Mander	7	7	62	63
Albergen	12	10	125	99	Manderveen	1	0	1	0
Beuningen	19	21	131	160	Mariaparochie	1	1	2	3
Brecklenkamp	2	1	10	10	N.Deurningen	4	5	12	13
De Lutte	30	30	210	190	Nutter	5	4	15	13
Denekamp	20	21	151	167	Oldenzaal	1	1	24	29
Deurningen	10	15	65	97	Ootmarsum	1	1	5	8
Enschede	0	0	0	0	Oud Ootmarsum	10	12	43	37
Fleringen	10	10	46	68	Overdinkel	0	0	0	0
Geesteren	17	15	103	94	Reutum	9	9	36	42
Hengelo	0	0	0	0	Rossum	34	30	200	218
Hertme	2	2	9	6	Saasveld	18	20	11	104
Hezingen	1	1	4	4	Tilligte	14	7	75	43
Langeveen	5	5	76	69	Tubbergen	2	1	3	2
Lattrop	6	9	17	31	Vasse	1	1	6	9
Lonneker	2	1	6	5	Vriezenveen	2	0	2	0
Losser	3	3	17	17	Weerselo	9	9	7	72

Kunstnesten

Huismussen maken dankbaar gebruik van kunstnesten voor de huiszwaluw.

Jaarlijks wordt gekeken hoeveel kunstnesten er op een locatie zijn opgehangen en hoeveel er daarvan bezet zijn. In 2013 werden in totaal 815 aanwezige kunstnesten vermeld, waarvan er 465 door huiszwaluwen bezet waren. Het bezettingspercentage van de kunstnesten komt hiermee op 57 % (in 2012 was dit 58 %). Van de in totaal 1756 bewoonde zwaluwnesten waren er 1291 door de vogels zelf gebouwd. Bijna driekwart (73,5 %) van alle bezette nesten is dus door de vogels zelf in elkaar geplakt. Kunstnesten blijken ook in trek bij huismussen. In 14 gevallen is melding gemaakt van bezetting door laatstgenoemde vogelsoort, terwijl twee keer de hoornaar wordt genoemd als bewoner. Opvallend is dat op sommige locaties al jaren alle of bijna alle kunstnesten bezet zijn, terwijl op andere plaatsen de huiszwaluw er niet naar lijkt om te zien. Goed kijken of plaatsing zin heeft, is dan ook aan te bevelen.

Opgemerkt.

- Door in de periode van nestbouw een modderbad bestaande uit een mengsel van zand, leem en mest aan te leggen kan men eenvoudig de omstandigheden voor zwaluwen aanzienlijk verbeteren. Dit is bij veel moderne, bijna geheel verharde erven en de koeien het hele jaar op stal steeds belangrijker.
- Ook dit jaar hebben de meeste vrijwilligers op de bezochte locaties ook terloops het aantal **boerenzwaluwnesten** geteld. Het aantal kwam in Noordoost-Twente uit op 1601. Vorig jaar werden er 1506 geteld. Uit de toename kunnen we echter niet de conclusie trekken dat het goed gaat met de boerenzwaluw. Nog niet alle tellers hebben de soort in hun telling meegenomen.

- De verliezen onder jonge zwaluwen zijn heel hoog. De eerste maanden na het uitvliegen zijn een ware beproeving. Ze moeten leren omgaan met tal van gevaren, zoals slecht-weer-condities en de hiermee gepaard gaande voedselschaarste, roofvogels, huiskatten enz. Volgens Zwitsers onderzoek overleeft slechts de helft van de jongen de eerste maand na het uitvliegen.
- Een medewerker van een loonbedrijf vertelde dat bij het uitrijden van drijfmest al gauw tientallen zwaluwen, als door een magneet aangetrokken, aan komen vliegen boven het pas bemeste weiland. Ze worden waarschijnlijk gelokt door vele insecten die vanuit het gras worden opgejaagd en/of door insecten die op de mestlucht af komen. Schrijver dezes is meegereden op de trekker en heeft het verschijnsel zelf kunnen waarnemen.
- Uit onderzoek is gebleken dat in weilanden waar geen vee meer graast, en dat is jammer genoeg steeds meer het geval, veel minder vliegjes en andere insecten voorkomen. Dat betekent minder voedselaanbod voor o.a. weidevogels en zwaluwen.
- Het aantal voerbeurten van een nest met jongen loopt op van 200 per dag in de eerste dagen, tot wel 600 op een dag net voor het uitvliegen. Elke voerbeurt bevat 10- 15 insecten (vooral muggen en vliegen, maar ook wel kevertjes en kleine vlinders).
- Een zwaluwenpaar dat 2 broedsels grootbrengt, verorbert gedurende het broedseizoen samen een miljoen insecten.
- Jongen uit het eerste broedsel (nest) helpen vaak mee met het grootbrengen van de volgende broedsels.
- In het volksgeloof geldt de zwaluw als bringer van geluk. Als teller kom je verhalen met deze 'wijsheid' nog menig maal tegen, vooral als de jongere generatie het heeft over vader of opa en de belangstelling waarmee in het voorjaar door de oudere garde werd uitgekeken naar de eerste zwaluw.
- Evenals in voorgaande jaren zijn vrijwilligers van de Vogelwerkgroep Losser, de Vogelwerkgroep van Heemkunde Denekamp, de Vogelwerkgroep van Heemkunde Ootmarsum, Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto en Vogelwerkgroep Geesteren op pad geweest om alle gegevens weer te verzamelen. Het kost de nodige tijd, maar men is overall welkom en kan veel interessante kennis en belangstelling voor de natuur delen met de bewoners van de bezochte locaties. Deze verwachten je telkenjare terug.
- Weet u adressen van huiszwaluwlocaties waar nog niet geïnventariseerd wordt, wilt u dit dan doorgeven aan een van de tellers die jaarlijks langs komen of aan onze huiszwaluwcoördinator. Ook met vragen en tips kunt u bij hen terecht.
- Tot slot willen we alle '**huiszwaluwenbezitters**' bedanken voor alle medewerking en de gastvrije ontvangst van onze vrijwilligers en niet in de laatste plaats dank aan alle **vrijwilligers**.

Reacties en info:

secretariaat@nvwgdegrutto.nl